

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. VI. 4. Picturæ inhonestæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

Adeſime, etiam cum dormimus, ſæpe culpâ non caremus; ſomnus etiam in noxam nobis abit, quia cum vigilaremus, ſine noxâ non fuimus. Et quæſo, quæ tandem hæc noſtra infania eſt? jam proximus ardet Ucalegon, ac flammas vomit caminus noſter, & nos reſinam & oleum affuſuri accurrimus. Quid opus, libidinem his libris accendere? jam antè ſevit nimium quantum in humanis membris, à protoplaſti letali morſu. Satiſ profe- cto foret vel oculis carere, quàm illis tam malè uti.

§. III.

Lib. 12. An-
tiq. Iudaic.
c. 2. proxime
finem.

Narrat Joſephus, Theopompum mente morum fuiſſe, diebus triginta, quòd fuiſſet circa legem divinam curioſior: Theodectæ verò poëtæ cum aliquid è ſacro volumine tragediæ ſuæ inferere tentaret, oculos glaucomate ſuffuſos caligaffe. Quòd ſi nec ſanctæ quidem (ſic loquar) curioſitati ſit venia, quæ erit impiæ illi & ſædæ? non bene conveniunt, nec in unâ ſede morantur, Virginitas & Curioſitas, hæc præſertim in laſcivis paginis. Conſuluit ſibi Nonnus poëta, qui Dionyſiaca ſua diſceperſit, & ſtylum ad ſacra convertit. Aeneas Sylvius, dein Pius II. Pont. Max. dum illi vi- rebant genua, quædam licentior calamo in lucem dedit, quæ maturioris jam ævi, primus ipſe iudex dam- narit; plurimum etiam ut ea omnia ſuppreſſum iret, laboravit. Hinc ejuſdem voces illæ & preces: Seni magis quàm juveni credere: & Pontificem pluris, quàm hominem privatum facite; Aeneam rejicite, Pium ſuſci- pite. Joannes Picus Mirandula libros amorum ab ſe compoſitos exuſit. Novi ego, qui ſub vitæ finem verſi- culos ejuſcemodi molliores hoc veſtu damnarit:

Ite mali verſus, animam qui perditis; ite.

Ævo noſtro, Laurætiſ Gambara, Petrus Bemboſ, Fran- ciſcus Petrarcha, Torquatus Taſſus, Petrus Ronſardus; plures alii acerbè demum deplorarunt, quidquid olim calamo minùs verecundo exarant. Ita hi libri nuſpam tutiore ſunt loco, quàm cum in flamâ ſunt. Sed ex te, quiſquis ejuſcemodi chartas revolvis, quero: admitte- reſne in ædes tuas lenonem aut lenoniæ artis vetulam? apage tu mihi hos tales hoſpites in honeſtâ domo, re- ſpondebis credo. Atqui, mi juvenis, obſcœni libri & imagines omni lenone peiores ſunt, ut qui omnibus horis pelliciant. Malus homo ſubinde boni conſilii eſt auctoꝝ, at ex libro malo & laſcivo honeſtatem nun- quam condiſces. Hic, uti venenata beſtia tolli poteſt, mutari non poteſt, idem ſemper & ubique ſibi ſimilis, peſtilens, animorum corruptor, everſor candoris, pu- doris, ſanctitatis, univerſæ virtutis; doctoz protervia, inveterandiæ, laſciviæ, vitiorum omnium. Nulla Circe, nullæ Sirenes, nulla Hydra aut Harpyia tam viroſa aut noxia fingitur, atque ſunt impura volumina. Quare Concilium Lateranenſe & Tridentinum, à Chriſtianis oculis & manibus, ea meritò ſeverâ lege arcent. Si enim ſanctiſſimus vir Hieronymus ad Chriſti tribunal flagellatum ſe aſerit, quòd Ciceronianus eſſet, quid tu Catullianis, Propertianis, Amadiſianis, futurum cenſes? Ad e. ſ. Perſuades, Partheni, nec diſſero quin hodiernâ aut craſtinâ luce bibliothecam meam re- cenſeam. Si quos hujus notæ libros reperero, expel- lam hoſpiti. Sed quid de picturis cenſes, quæ cum veſte honeſtatem exuerunt?

Libri ob-
ſcœni, le-
none pe-
iores.

CAPUT VI.

Quartum INCONTINENTIÆ invitamentum,
PICTURÆ INHONESTÆ.

PARTH. Quod de libris obſcœnis dixi, idem de pi- cturis talibus affirmatiſſimè aſſero: peſtem & vene- num immitunt per oculos in animum. Cum tentatio deeſt, pictura ſupplet. Multa olim idola proponebantur

adoranda, quæ vel aſpicere honeſti oculi dedignaren- tur. Ideo divina Sapientia clamitat: Initium fornicationis eſt exquiſitio idolorum, & adinventio illorum corruptio vitæ. Inſani mortales turpitudinem, quàm picti Di Deæque præ ſe ferebant, eam ipſi honeſtatem interpretati ſunt, nec ſibi vetitum credebant quod Diis licuiſſet: Ab his fontibus tales rivuli. Ab inhoneſtis picturis, facilis gra- dus eſt ad actus inhoneſtos. Adeſim. Nec tamen om- nes ejuſcemodi picturas damnabis mox ad Vulcanum ablegandas: quandoque artificio parcendum. Pictozes & ſculptozes, hominem ideo ſæpe fingunt inveſtem, ut humani corporis eniteat artificio, quâ ſtructuram, proſus admirabile. PARTH. Quid? tu his patrocinare? quaſi verò artificio pereat, niſi pereat pudor. Lauda- tiſſimi pictozes fuerunt, qui tamen caſto ſemper pen- cillo ſunt uſi. Quales Tutianus & Tintoretus, Veneti; qualis Chriſtophorus Schvartz Monacenſis? eorum opera ſummi artificeſ etiamnum mirantur: niſi numquam inverecundis coloribus pinxerunt. Tintoreti quidem opus, Chriſtus à Romanis militibus crucifixus, in Ve- netâ Curia, ſermone muto hodièque concionatur. At verò Chriſtophorus Schvartz, quidquid artis (ut ipſe faſſus) quidquid ſenſus, animi, affectus, venuſtatis ha- buit, in unam Beatiffimæ Virginis ſedentis & puellum filium genibus foventis imaginem ita conſumpſit, ut ſibi demum ſatiſfecerit. Et hæc Monachii in aulâ Scho- larum Societatis Jeſu etiamnum ſpectatur. Sed (quod admirandum) nulli artificio eſt imitabilis, quamvis eximii pictozes tentant non ſemel parem eſtingere, ſuccellu tamen proſus impari. Et hæc pictura eo no- bilior, quòd artiſex ille ingenium omne atque artificio, non in amorem Deam, ſed in Domini matrem pin- gendam impendit.

Pictozes illi ſine fronte, venatores ſimul ſunt, ſed diaboli: his talibus picturis velut retibus incautos ocu- los illaqueant. Incredibile, quantum malorum in Or- bem invehant, laſcivæ hæc imagines. Et tamen ubique panè locorum, hæc oculorum virus reperire eſt. In ar- biculis, diætiſ, cenaculis, in hortis, fontibus, in propy- læis, veſtibulis, tricliniis, in ipſis poculis, in viis publicis; libros etiam cum eruditio, tum eos quos ſtemmatum vocant & amicitia, inſiciunt. Et quot oculi ad hos ſco- pulos ſædè impingunt?

§. I.

Caligula Romæ, publico epulo, ſervum ob detra- ctam lectis argenteam laminam, carniſici conſe- ſtim tradidit, ut manibus abſciſſis, atque ante pectus collo pendentibus, præcedente titulo, qui cauſam pec- næ indicaret, per cæteris epulantium circumduceretur. Sulpicius Galba numulario non ex fide monetam ver- ſanti, manus etiam amputavit, & ad pecuniariam aba- cum affixit. Digni proſus hoc ſupplicio ſunt pictozes, Digni qui adeò verecundiæ obliſcuntur, ut plurimorum oculos in eandem ſecum trahant inverecundiam. Li- bros obſcœnos multi non legunt, quia non habent; imagines laſcivas plurimi aſpiciunt, quamvis eas non habeant. Et velut aviculæ quæ viſcatis virgibus falluntur, quantò magis alas his applaudunt, tantò magis inha- reſcunt; ſic oculi hoc diaboli viſco tenaciùs retinentur, quo diutius ſpectant. Certè vel ipſiſ idolorum picturæ tales minime probabantur: ſi quis inter eos prudentior aut honeſtior, ſædas has oculorum illecebras plurimum ſemper deteſtatus eſt.

Ariſtoteles, in ſuis politicis: Cum verò, inquit, dice- re quidquam tale interdixerimus, clarum eſt quod aſpicere, & picturas & actus deformes prohibemus: ſit igitur cura magiſtratibus, nullam neque picturam, neque ſtatuum eſſe talium rerum imitatricem. Sed ò mi optime Ariſtoteles, jam pridem vapulas, philoſo- phia tua moraliſ dudum exulare juſſa eſt, nos aliter mores

CAPUT VII.

Quintum INCONTINENTIÆ invitamentum. OCULI VAGI, CVRIOSI, EMISSITII.

PARTH. Inter libidinis invitamenta, posui *Vaga lumina*. Vorticulum meum repeto:

Otia, mensa, libri, vaga lumina.

Libidinis malum non uno tantum ostiolo in animum irrepat: sæpe per aurium patulas portas, at sæpius & perniciosius per oculorum geminas fenestras ascendit. Vix opus hic testibus, malo nostro id experimur. Sanctissimum Prophetam David in duo ingentia scelera præcipitarunt incauti oculi. Vidit, & exarsit, factus adulter & homicida, solo lavantis mulieris aspectu. Ideo Job præcipitum hoc & metuens & cavens: *Pepigi sedus*, inquit, *Job cap. 31.* cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de Virgine. *Quam enim partem in me haberet Deus desuper, & hereditatem omnipotens de excelsis?* Rectissime cum oculis sedus pepigit, cum oculis enim paciscendum est ei, qui tueri vult Castitatem. Nam nisi oculi certâ lege & scdere obligati sint ac constricti, nullum erit tam firmum Castitatis propositum, quod oculorum fraus vel importunitas, vel etiam negligentia & levitas non labefaceret. Ephremi dictum est: *Aqua ductus contractus perdit aquas; oculorum To. 2. tract. distractio mentem castam destruit.* Hinc Christus ut oculorum procacitatem comprimeret, legem tulit tam severam: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mox Math. c. 5. chatus est eam in corde suo.* Per Moysen, inquit Gregorius, *vers. 28.* luxuria perpetrata, per auctorem munditia Christum etiam cogitata damnatur. Hinc tot monita, tot præcepta oculis data: *Ne respicias mulierem, &c. Virginem ne concipias, &c. Averte faciem tuam à muliere compta, &c.* Hinc illa multò prudentior quàm severior Zaleuci Locrensis legislatoris lex de eruendis oculis adultero, ut qui sint adulterii vel duces, vel suosores. Oculum, primam amoris viam esse, non absurdè dixit Lucianus. Oculis, Amoris principium est, Platoni: Amoris sedes, Philostrato:

Si nescis, OCULI, sunt in amore duces.

Propert. l. 2.

Ea, inquit Nazianzenus, oculi impudici & avidi attringunt, qua nefas est attingere: sunt enim organum avidissimum atque promptissimum. Hinc eleganter Basilus: *Lib. de vera Oculis, inquit, velut manibus in corpore, quidquid volumus, virginitate, attringimus.*

§. I.

Quod de Naphthâ, sulphureo bitumine Plinius: *Plin. lib. 2. cap. 105.* Huic, inquit, magna cognatio ignium, transiliuntque protinus in eam undequaque visam; hoc quoque de ardentibus oculorum tædis, & concupiscentiæ igne affirmare licet. Ideo continenda omnino sunt lumina, ne alienam videant formam & pulchritudinem: est enim his oculorum ignibus cum pulchritudine maxima cognatio, transiliunt in illam undecumque visam. *Decor naturâ suâ, inquit Tertullianus, libidinis invitator Lib. de cult. est. ADES.* At viri boni aut femina pudice forma non *fermin.* ledet me. **PARTH.** Omni Aedefime, multa bona sunt, multa sunt optima, sed non tibi, non mihi, non illi alteri. Susanna bona erat, & sancta, sed non senum illorum oculis: bona erat (puto) & honesta Bersabee, sed non bona oculis David: bonus erat, optimus erat, Hebræus Joseph, & tamen oculos dominæ adussit. Bona erat arbor Paradisi, sed suos illic oculos amisit Eva. Insani hominis est, oculos eruendos præbere, eâ tamen lege, si gladioli eruantur aureo. Virginea forma gladiolus est aureus curioso spectatori, sed oculos non minus perdit, qui sic perdit. Magnus ad concupiscentiam aditus est, hoc unum **VIDERE.** Nam, quod Clemens Alexandrinus *Lib. 3. pædagog. c. 11.*

mores instruimus. Si hodieque fas tibi foret, ô mi Philolophe, Christianorum ædes obire & pictas in iis tabellas inspicere, è plurimis ablegatam verecundiam omnem pronunciaris. Hæretici certè adeò jam depuduerunt, ut Christi crucifixi effigiem cubiculis & hypocautis ejciant, Faunos pictosque Cupidines, Veneres & Fortunas ad mensæ parietem affigant, ut unâ prandeant & cœnent libidines. Sed nec in templis, Christi Divorumque icones tutæ sunt; illinc etiam exturbantur, à mansuetissimo Calvini spiritu. Imagines lascivæ ratam pariuntur proscritionem nec unius alteriusve loci exilium horrent, cum alibi tantò ampliore hospitio recipiantur. At verò castissima Catharinæ certamen, integerrimæ Ursulæ triumphus, verecundissimæ Agneis victoria, tot mille fortissimorum martyrum depicta supplicia procul amandantur; evocantur contra ex inferis Deæ omnem impudiciam professæ, earum imagines sub aspectum collocantur, ut perire volenti, ubique pateat pereundi occasio. Indignum dictu est, à Christianis talia ex Orco monstra in pretio haberi, & Servatoris, Deiparæ, Divorum imagines, velut nescio quam idololatram sapiant, eliminari, & ex omni ædium loco proscripti: Beatissimæ Virginis effigiem nullâ domus parte tolerari, fœdissimæ Veneris imaginem loco editiore honorari.

§. II.

Vnius è Sodalibus Marianis Ingolstadii eximia virtus fuit in abolendo hoc malo. Compererat hic clam per urbem venire, à nescio quo propolâ, oblectas imagines, quæ oculos honestos læque ipsas erubeferent. Constituit eas adolescens tollere: abiit cœmptusque ad unam omnes, ne quos aspectu urerent, flammis combussit: testatus, nihil se neque luctu majori emisit, neque dispendio minori perdidisse. O factum bonum & ad leges Pudicitie! Laceret, urat inverecundas imagines, qui discepi non vult & comburi animum. Tales picturæ, mihi crede, sæpe peiores multò sunt colloquiis impuris: dictio dicta perit, avolant levissima verba; littera scripta manet, turpitudò picta perseverat, & ex his oculis in alios atque alios oculos sese insinuat. Ita, imagines spurcæ, atæ sunt diaboli, in quibus oculi, cogitationes, & cor huic Orci domino sacrificantur. Damnum, vix quispiam satis æstimet, quod ab impuris his simulacris infertur, tam illorum auctori quàm spectatori. Narravit mihi nuper celeberrimus chalcographus & penè catalogum texuit eorum tantum pictorum atque sculptorum qui artificiosè quidem, sed inverecundè pinxerunt aut sculperunt; demum ad incitas redacti aut præmature funere sublati finierunt miserimè. Adeò nemo impunè vel conficit vel aspicit hæc libidinum irritamenta. Procul ergo, procul Aristidis vel Pausaniæ, aut etiam Nicophanis infames labores, quos meretricios pictores antiquitas vocabat, qui votum suum in picturâ confitebantur. Apage hoc artificium quod oculis se vendit, & pudorem eripit. **ADES.** Pictorum causam, Partheni, non agis. **PARTH.** Imò verò maximè, sed eorum quorum colores artificium monstrant, non lasciviam docent. **ADES.** Equidem tecum senti, ut rem fatear, antequam ista in picturas inverecundas dissereres: nec quisquam est, puto, tam ferreæ frontis, qui non fateri cogatur, has tales imagines concitandæ libidini plurimum facere. Et hoc tibi de me persuade, si quid ego minùs verecundè pictum in musæo meo, aut inter meos libellos aut in ceterâ supellectile reperero, hodie in igne erit. **PARTH.** Sic oportet: melius est ardere telam aut charitam, quàm animam. **ADES.** Sed promoveamus pedem ad vagos oculos.